

נראדה אור

פרשת מקץ – שבת חנוכה

תשפ"ג

גליון קנב שנה ג

באור רבוה"ק מלעכוויטש קוידענע

{ שניני אור }

עומדים אנו בעיצומם של ימי אורה ושמחה, ימים בהם מתרוממים מעט מטירדות חיי היום יום לעולם נעלה יותר של שמחה והודיה לה' על ניסיו וחסדיו שעשה עם אבותינו בימים ההם ועושה עמנו בזמן הזה.

ביאר פעם כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשיחת קדשו כי שני עבודות ישנם לאיש יהודי – הודאה ובקשה, קודם שמקבל את השפע מבקש צרכיו מהשם יתברך, ואחר שמקבל מודה ומשבח על כך ליוצר כל.

האמת שההודאה לבד בכחה להמשיך עלינו את כל השפע הנצרך לנו ללא צורך בבקשה, כיון שתכלית השפע שיוסיף האדם בהכרת הבורא אשר זוהי תכלית ההטבה (עיין דברות קודש לזאת חנוכה בגליון זה). לכך כאשר מודה להשם יתברך על חסדו וממלא בכך את יעוד השפע, ממילא מעורר הוא למעלה רצון להשפיע לו עוד ועוד.

אלא שבזמן הזה מדת ההוד אינה בשלמות ואין האדם יכול לבוא לשלמות ההודאה – הכרה שלמה שהשפע מהשם יתברך, לכך צריך הוא גם לבקש מיוצרו את השפע, בכך מחדיר הוא בעצמו את ההכרה שמקור השפע מה' הטוב ועל ידי זה נמשך עליו שפע טובה וברכה.

על כח ההודיה נלמד ממעשה באחד מאנשי מרן הלעכוויטשער שהיתה לו אחוזה אצל הפריץ בשותפות עם אחיו, והסתכסכו עם הפריץ שנתן להם מראש מעות לסחור בהם ונאכלו המעות והעסק לא יצא לפועל עד שהיו מיזאשים.

יום אחד בא זה שהיה מאנשי מרן ואמר לאחיו שיש לו עצה להציל את העסק, וכיון שהיה הגדול והחכם שביניהם האמינו לו ושמחו מאד מבלי לשאול אותו מהי העצה. אמר להם א"כ יש לעשות סעודת הודיה לה' וכך עשו בכל יום עד שנושעו בדרך פלא. כאשר הגיע אח"כ למרן הלעכוויטשער אמר לו ס'איז טאקע ניט געווען א אנדערע עצה – באמת לא היתה עצה אחרת...

כעת נבין מדוע יום השבת שאין בו בקשת צרכים דוקא הוא מקור כל ברכאן דלעילא ותתא, כי כאשר זוכה היהודי ביום השבת להודאה אמיתית – טוב להודות לה' ממשיך הוא בכך את כל השפע בגשמיות וברוחניות. כך גם ימי התנוכה שנתקנו להלל והודאה נפתחים בהם שערי ברכה וישועה. ומה רבה השמחה בשבת חנוכה כאשר נפגשת הודאה בהודאה.

ומכאן להתבוננות ביום זאת חנוכה הבעל"ט. כבר קרא כ"ק אדמו"ר שליט"א בשנה דאשקד לנהוג ביום זה ממש כיום טוב, כאשר בו מתעצמת ביותר שמחת ההודאה לה' על חסדיו וטובותיו שהיו ושהיו. בהודיה עצומה שכזו ודאי נפתחים לרוחה שערי הטוב והשפע, ומכאן הכח להיחתם ביום זה לטובה ולברכה בכל הענינים, אכ"ר.

{ דברות קודש }

שלמות האמונה בהשם יתברך בעניני הטבע

אמנם יש לבאר כי הלא בעת שעשה הקב"ה אותות ומופתים במצרים וקרע לישראל את הים נתפרסם הדבר בכל העולם, כדכתיב (שמות טו יד-טו) 'שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת, אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד' וגו', והיאך עדיין אומרים הגויים שהקב"ה בשמים כבודו ואינו משפיל עצמו להשגיח בארץ.

תכלית הניסים הנגלים להכיר בניסים הנסתרים
הביאור בזה כי אף שעל ידי הניסים מודים אף אומות העולם שבכח השם יתברך לשנות מערכות הטבע כרצונו כאשר הראה כחו וגדלו בניסים הגדולים, מכל מקום אינם מאמינים שעניני הטבע עצמם הם בהנהגת הבורא המשגיח ומנהיג הכל.

ובאמת כל תכלית הניסים הנגלים שיבוא האדם לאמונה בניסים הנסתרים שאף הם ממנו יתברך כידוע מדברי הרמב"ן (פ"ב בא), והיא אמונת בני ישראל שהבורא יתברך 'משפיל לראות בשמים ובארץ' וכל פרט ופרט בבריאה הוא בהשגחתו יתברך, כדברי חז"ל (חולין ד) אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, ואף הדברים הפשוטים ביותר כיציאת האדם וביאתו לביתו הם בהשגחה פרטית. וכדאיתא בנועם אלימלך (לקוטי שושנה, עו) שתכלית מה שבאו ישראל בקריעת ים סוף 'בתוך הים ביבשה' (שמות יד, כב), בכדי שיאמינו 'ביבשה בתוך הים' (שם פס' כט), שאף הליכתם ביבשה היא נס מאיתו יתברך כהליכתם בים.

על זה נאמר בעל הניסים 'מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים' וכו', וכבר תמהו בספ"ק בשלמא גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים הוא נס, אבל מה נס יש בטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים.

המשך בעמוד הבא <<<

ויהי מקץ שנתים ימים וגו' (מא, א).

במדרש (ב"ר פט, ג) 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו (תהלים מ, ה) זה יוסף, ולא פנה אל רהבים' [אלו מצרים הקרויים רהב] על ידי שאמר לשר המשקים 'זכרתי וזכרתני' נתוסף לו שתי שנים.

בקשת יוסף כחלק מפתרון החלום

הקושיא ידועה שדברי המדרש סותרים לכאורה מרישא לסיפא, שתחלה אמר שיוסף שם ה' מבטחו ואח"כ אמר שנענש על שבקש משר המשקים שיזכירונו.

ביאר מרן אדמו"ר הזקן זי"ע כי כל ירידה הבאה ל"ע על האדם אינה אלא לצורך עליה, אם עבור עליה שלו ואם עבור עליית אחרים. לכך בעת שפתר יוסף לשר המשקים את חלומו, 'בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון' וגו' (מ, ג), ונמצא שלא נעשית לו כל עליה על ידי ירידתו לבית האסורים כי שב לדרגתו שהיה בתחלה, הבין מזה יוסף שסיבת ירידתו כדי שיזכירונו לפני פרעה ובזה תהא ליוסף עליה. לכך אמר לו מיד 'כי אם זכרתי אתך, כחלק מפתרון החלום ולא מתוך ששם בו מבטחו. אלא מחמת שהיה נראה זה כחסרון בבטחונו לפי גודל מדרגתו, נענש על זה.

בדרך זו יש לבאר ביתר הרחבה על דרך דאיתא באלשיך הק' עה"פ (תהלים קיג, ד) 'ים על כל גויים ה' על השמים כבודו', שאומות העולם אומרים כי הבורא יתברך רם ומתנשא ושוכן בשמי מרומים ואינו משפיל עצמו להשגיח בעולם הזה השפל, אבל ישראל אומרים 'מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ', שאף כי הוא גבוה מעל גבוה משפיל עצמו להשגיח עד תחתיות הארץ, כאשר באמת אף מה שמביט בשמים הוא מ צד מה משפיל עצמו מרום כבודו.

ע"י נרות שבת וחנוכה נשפע אור ושכל מהשמים

שמעתי בשם אאזמו"ר רבינו הגדול מוה"ר שלמה חיים זי"ע, על הא דאמרו רז"ל (פסחים ד) אמר רב חסדא למדנו מציאה ממצאיה ומציאה מחיפוש ומנרות ונרות מנר, מציאה ממצאיה כתיב הכא (שמות יב, יט) 'לא ימצא' וכתוב התם (מד, יב) 'וימצא הגביע'. וקשה היאך אנו למדים מציאה ממצאיה, הרי כאן כתיב 'לא ימצא' והתם כתיב 'וימצא'. ויש לומר דזה בזה תליא אם 'שאור לא ימצא' – היינו היציה"ר המעוול ומחמץ, או 'וימצא הגביע' – יכולים למצוא בחינת הקדושה – הגביע, שגביע עם הכולל מנין ג' פעמים אלקים. ומציאה מחיפוש – כלומר איך יכולים למצוא, ע"י חיפוש. וחיפוש מחיפוש – כי צריך הרבה לחפש אחר הקדושה וכמו שכתוב (משלי ב, ד-ה) 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה''. וחיפוש מנרות – היינו על ידי נר שבת ונר חנוכה שעל ידם נשפע לו אור ושכל מן השמים שיוכל לחפש באמת ולמצוא מה שצריך. ונרות – מקבלין קדושה מנר ה'.

דברי שלום (לחנוכה)

אלא שבעת שיצאו החשמונאים להילחם ביונים וגברו עליהם ונצחום, אף שודאי היה נצחונם שלא בדרך הטבע מקום היה שיתלו מעט מהנצחון בכחם וגבורתם, שהרי למעשה היה הנס בדרך מלחמה ואם כן יש בנצחון שייכות כלשהי למציאותם העצמית. אבל החשמונאים הצדיקים לא נתגדל כלל מציאותם על ידי הנצחון, ובעת שגברו הרבים על המעטים ונצחום נשאר טהורים וצדיקים בביטול גמור להשם יתברך, כי ידעו שהכל מכוח יתברך בלא שום כח אחר מעורב בו.

טעם קביעת היום טוב לשנה אחרת

זהו ביאור דברי הגמרא (שבת כא:) לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה. ובספ"ק הק' מה טעם קבעו היום טוב רק לשנה אחרת. אלא שבמאירי מתרץ הקושיא הידועה מה טעם קבעו שמונת ימי חנוכה, שיום ראשון הוא לזכר נס מציאת הפך. אף שמציאת הפך אינה כל כך בדרך נס למעלה מסדר הטבע, אלא שעל ידי הניסים שנעשו לישראל בהדלקת המנורה בשאר הימים באו לבהירות האמונה שאין שום הפרש בין דבר שאינו כלל בסדרי הטבע לדבר שמולבש יותר בלבושי הטבע. על

כן אותה שנה שאחר הנס בהיותם שחים בגודל הניסים שנעשו להם, היו מציינים נס מציאת הפך כנס הדלקת המנורה שמונה ימים בשמן מועט, כי באמת הכל בהנהגת הבורא בלא שום הפרש ביניהם.

כאשר ראו חכמי אותו הדור גודל בהירות האמונה שזכו ישראל על ידי הניסים קבעום ועשאוים ימים טובים, כי לאו כלל נס שנעשה לישראל קבעו חכמים יו"ט רק בנס שנקבע על ידו בהירות האמונה בנפשות ישראל, ולכך עשאוים ימים טובים רק לשנה אחרת.

גאולת יוסף בגילוי האמונה בשלמות

כן היה אצל יוסף הצדיק שבאמת לא היתה אמירתו לשר המשקים שיזכרנו לפרעה מתוך חסרון אמונה ובטחון בהשם יתברך ח"ו, כי אם כחלק מפתרון החלום כדברי אדמו"ר הזקן זי"ע. אלא כיון שהיתה גאולתו מבית האסורים שורש גאולת ישראל מגלות מצרים, הוצרכה גאולתו להיות בשלמות גילוי האמונה, שמכח זה יזכו ישראל בצאתם ממצרים לגודל אור אמונה בנפשם שאין שום מציאות בעולם מבלעדי הבורא יתברך. ובאם היתה גאולתו על ידי אמירתו לשר המשקים היה נראה כאילו

הוא בכח השתדלותו, לכך נתוספו לו שתי שנים אחר בקשתו משר המשקים.

ושתי שנים דייקא כדרך דאיתא (עי' ברכות נח.) ששיעור שכחה הוא י"ב חודש, ומטעם זה קורין פרשת זכור אחת לי"ב חודש (עי' שו"ת חת"ס אה"ע ח"א סי' קיט), כי בעת שראה שר המשקים קיום פתרון חלומו על ידי יוסף הצדיק נחרט הדבר מאד בזכרונו, וידע שיש לו למלאות בקשת יוסף להזכירו לפרעה, אלא שברוב רשעותו לא רצה לזכרו ובכל אותה שנה אחר שיצא מבית האסורים היה מסיר הדבר מלבו, ומכל מקום עד לסיום השנה עדיין היה הדבר חרוט בלבו. ואחר סיום השנה המתינו לו עוד שנה שישתכח ממנו הדבר לגמרי כזמן שכחה לי"ב חודש, ואזי נסתובב שיזכיר את יוסף לפני פרעה, ובוה ראו כולם שלא היתה בכך שום שייכות להשתדלות יוסף ואינו אלא מעשה ה'.

על ידי זה היתה יציאתו מבית האסורים בשלמות גילוי האמונה, ונשפע מזה לישראל בצאתם ממצרים שיזכו על ידי הניסים לבהירות האמונה שהבורא יתברך משגיח ומנהיג לכל עניני הבריאה הגדולים והקטנים ואין שום כח בלתי.

מקץ – הנוכה תש"פ, ליל שבת

מעשה ניסים – מעליותא או גריעותא

ביאורים מתוך שיחות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בגמרא שבת (נג:) ת"ר מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינק ולא היה לו שכר מניקה ליתן, ונעשה לו נס ונפתחו לו וכו', אמר רב יוסף בא וראה כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה, א"ל אביי אדרבה כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית.

יש לבאר כי בגמרא לעיל (לב.) אמרו שאדם שעושין לו נס מנכין לו מזכויותיו, אם כן מאי טעמא דרב יוסף ששיבח אדם זה על שנעשה לו נס.

עוד יש לבאר מה שנמצא ברמ"א (סי' תרפ"ב סעי' א) שאם שכח לומר 'ועל הניסים' בתפלה ובברכת המזון יאמר אחר 'היו לרצון' ובה'הרחמן' בדרך תפלה 'הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות' וכו', ומה טעם לא חיישינן להא דמנכין לו מזכויותיו. והנראה שבנס חנוכה לא שייך הא דמנכין לו מזכויותיו, ויש לבאר הטעם בזה.

כאשר גברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן, במציאת הפך התחזקו יותר באמונה בהשם יתברך בראותם שלא יטוש ה' עמו, ובגודל אמונתם אף שלא היה בו אלא להדליק יום אחד, לא הרהרו כלל מהיכן יהא להם שמן ליום המחר. כדאמרו חז"ל (סוטה מה:) מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר הרי זה מקטני אמונה, ובעת שהאיר בהם ביותר אור האמונה לא חשבו כלל שיש לדאוג ליום המחר.

מכח בהירות אמונתם נעשה בו נס והדליקו ממנו שמנה ימים, כדאיתא בספ"ק אמונה מלשון המשכה, כי בהיות האמונה בשלמות שאין בטבע שום מציאות – אין עוד מלבדו, נסתלק ההגבלה שיש בשמן מצד הטבע לדלוק יום אחד ויכול לדלוק אף שמונה ימים.

לכך נעשה להם נס ולא השתמשו בשמן טמא אף שטומאה הותרה בציבור, כי כל ענין טומאה הותרה בציבור אינו אלא בדיעבד כאשר הציבור טמא ואינו בשלמות המדרגה. אבל בעת שזוכים לגודל בהירות האמונה אין נצרכים להדליק באופן של בדיעבד, כי המהלך הפשוט הוא ששמן של יום אחד מספיק לשמונה ימים.

זהו ביאור דברי הגמרא שנחלקו אם מעליותא הוא שנעשה לאדם נס אם גריעותא. כי בעת שנעשה לו נס בזכות אבות וכדו' הוא גריעותא שעל ידי זה מנכין לו מזכויותיו, אבל נס שנעשה על ידי בהירות האמונה אינו בגדר נס מחוץ לסדרי הטבע ובוה אין מנכין לו מזכויותיו.

בדרך זו נמשך אור ימי החנוכה כדאיתא בבית אהרן (לחנוכה) בשם אביו מרן הרא"ש מסטאלין זי"ע שהוא על דרך 'משפיל גאים עדי ארץ' שנמשכים אורות עליונים למטה ועל ידי זה 'ומגביה שפלים עדי מרום', ודייקא על ידי שידוע שהוא שפל זוכה להארת הימים.

זהו ביאור דברי הגמרא שנחלקו אם מעלה היא מה שנעשה לאדם נס, אם גריעותא היא מחמת שמנכין לו מזכויותיו. כי אם מרגיש שראוי לנס שנעשה עמו, מנכין לו מזכויותיו כפי שמחזיק בעצמו שזכה לנס מחמת זכויותיו. אבל אם מרגיש שאינו ראוי וכדאי לנס אין מנכין לו מזכויותיו, כי נמשך הנס מבחינת 'וחנון' אע"פ שאינו ראוי וכדאי.

מתוך נר"ג דחנוכה תשס"ט

המשכת הנס בכח בהירות האמונה

מהות קלי' יון היא שהגבירו במאד כח החומר ונסתר על ידי זה אור הנשמה, וכיון שהצליחו למשוך את ישראל אחר החומר אמרו להם שכבר אינם יכולים לגלות אור הנשמה מגודל שקיעותם בעיני הגוף, ואין להם אלא להתייאש ח"ו.

על זאת התגברו החשמונאים הצדיקים וזעקו לישראל שיתחזקו באמונה ברורה וכפי שהבורא יתברך נצחי כן חלק א-לוה שבנשמתם הוא נצחי, ובאם ילחמו ביונים במסירות נפש ודאי יגלו שקיים אור גדול. ואף שעדיין היו בחושך ולא הרגישו אור האמונה בנפשם, התגברו במסירות נפש במלחמה על אמונתם.

המשכת הנס במתנת חנם בכח ההכנעה

איתא באריז"ל (פע"ח שער חנוכה פ"ד) שבכל אחת מלילות החנוכה מתגלה אחת מ"ג מדות של רחמים ובליל ג' מתגלה מדת 'וחנון', ובספ"ק איתא שכל ימי החנוכה שייכים למדה זו.

ענין מדת 'וחנון' כדאיתא בחז"ל (ברכות ז.) 'וחנותי את אשר אחון' (שמות לג, יט) אע"פ שאינו הגון ואינו כדאי, שנשפע רחמים ממקום גבוה מאד אף אם אין באדם זכות לכך. והאופן שיזכה להתעוררות מדה זו, על ידי שמחזיק עצמו בהכנעה ומרגיש שאינו ראוי ואינו כדאי.

כדאיתא במדרש (ב"ר עו, ה) ענה"פ (לב, יא) 'קטונתי מכל החסדים', רבי אבא בר כהנא אמר איני כדאי. כי בעת אשר זי"רא יעקב מאד ויצר לו' (לב, ח) מקל"ע עשו, בקש לעורר רחמים גדולים ממדת 'וחנון'. לכך אמר איני כדאי שאינו ראוי לחסדי המקום, ובכח זה ניצול מעשו.

והנה היונים בקשו להביא בישראל התנשאות ועל ידי זה ממילא אין להם חלק באלקי ישראל, כי בכיכול אין אני והוא יכולים לדור בעולם (סוטה ה.). כנרמז בשם יון' מורה על קטנות אח"כ ו' ואח"כ'ן, היינו אף שהאדם קטן ואין בו מאומה מגדיל עצמו יותר ויותר.

ובעת שזכו החשמונאים לנס היה זה על ידי שלא החזיקו בעצמם שראויים לניסים, כנאמר ב'ועל הניסים' אותה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, שעל ידי שלא בקשו אלא מתנת חנם נמשך עליהם רחמים רבים מבחינת 'וחנון'.

אפשר שזהו טעם הנהגת רבוה"ק בעת שנצרך יהודי לישועה היו חוזרים עמו דיבורי אמונה ובכח זה המשיכו לישועה, אף שודאי היה בכחם להמשיך בדיבור אחד ישועה ונס. אלא שלא הפצו שיהא הנס כענין שאינו בגדרי הטבע שבוה מנכין לו מזכויותיו, רק על ידי גודל בהירות האמונה שבוה אין שינוי הטבע נחשב לנס.

מתוך נר א' דחננוכה תשפ"ב

המשכת הנס בכח ביטול הטבע להשם יתברך

דרשו חז"ל (ראה י"ש בשלה רמז רמא) עה"פ (תהלים קלו, ג) 'לגוזר ים סוף לגזרים' אל תקרי לגזרים אלא לגזורים, כלומר שנבקע הים בזכות המילה. כי באמת טבע העולם הגשמי יש לו להתבטל בפני מציאות רוחנית, ובעת

שמבטל האדם טבע הגוף ומקדש עצמו להידיבק בהשם יתברך משתנים עבורו סדרי הטבע. לכך כאשר נימולו ישראל במצרים וביטלו טבע הגוף להשם יתברך כדאיתא בחינוך (מצוה ב) שזהו ענין המילה, זכו על ידי זה לקריעת ים סוף בביטול טבע העולם.

כענין זה היה בימי חשמונאים שמסרו נפשם על המילה, כדאיתא במדרש (ויק"ר לב, א) על מה אתה יוצא ליהרג על שמלתי את בני, ובמסירות נפשם לקדש עצמם ולבטל טבע הגוף להשם יתברך, זכו לנס הנצחון רבים ביד מעטים למעלה מדרך הטבע.

זהו ביאור דברי הגמרא שנחלקו אם מעליותא היא שנעשה לאדם נס אם גריעותא, כי אדם שהוא במדרגה פחותה

ונעשה לו נס בשינוי סדרי הטבע מנכין לו מזכויותיו, אבל הזוכה לנס על ידי שמבטל טבע הגוף להשם יתברך אין מנכין לו מזכויותיו, כי אין בזה משום שינוי סדר הטבע באשר זהו סדר ההנהגה עמו. ונחלקו באיזו דרגה היה אותו אדם שנעשה לו נס.

בוה נתיישב מה שהקשו בתוס' ישנים על מאן דאמר כמה גרוע אדם זה וכו', מהא דאיתא במדרש (ב"ר ל, ח) עה"פ (אסתר ב, ז) 'יהי אומן את הדסה' שאף למרדכי הצדיק נעשה נס כאשר נעשה לאדם זה. ולפי מה שנתבאר מיושב שפיר שמרדכי שהיה בדרגת צדיק יסוד עולם, כו"ע מודו שאין מנכין לו מזכויותיו על ידי הנס.

מתוך קידושא רבא וישב תשפ"ב שמהת הברית לכן הרב יהזקאל לנדאו הי"ד

מאורי אור

פרשת מקץ באור רבותינו

ולכאורה די היה לומר ופרעה חולם והנה מן היאור עולות וגו' ומה ענין מה שראה עצמו בחלום עומד על היאור.

והבין יוסף שהפתרון לכך שראה בחלום שעומד על היאור ורואה מה שנעשה הוא שיש בידו לתקן הדבר על ידי שיאסוף מזון בשנות השבע, כי לטעם זה רואה מה שנעשה מחמת שיש בידו כח לתקן. ונמצא שאף מה שאמר יוסף 'עתה ירא פרעה' וגו', הוא חלק מפתרון החלום.

הנלמד מזה שאם רואה אדם ענין הצריך תיקון אם אצלו ואם אצל אחרים, ידע שאם הראוהו זאת ודאי יש בידו כח לתקן הדבר. כידוע ממנו הבעש"ט שאף אם שומע אדם דיבורים מנכרי ודאי הוא בהשגחה פרטית שנוגע אליו לענין שיש לו לתקן.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מקץ - חנוכה תש"פ, רעוא דרעיון

ישראל נגאלין בזכות המשנה

וירכב אותו במרכבת המשנה (מא, מג).

איתא במדרש (ויק"ר ז, א) אין ישראל נגאלין אלא בזכות המשנה, פירוש משניות. וזה הרמז אחרי שממלכות יוסף היה התחלת הגלות מצרים, והשם יתברך מקדים רפואה למכה. וזה פירוש וירכב אותו במרכבת המשנה אשר מזה נצמח הגאולה, ודפח"ח.

אמרי יעקב (תרי"ח)

כח החשמונאים לא להתרפות

בעבודה מכה יוסף הצדיק

בקדמונים (מטה משה תקצ"ג) כתבו רמז לסעודות שעושים בימי החנוכה מהכתוב (זו, ג) 'וטבוח טבח והכן', אות ח' מתיבת 'וטבח' ותיבת 'הכן' אותיות חנוכה, ומלבד מה שקורין פרשה זו בחנוכה ודאי יש גם לכתוב שייכות לימי החנוכה וצריך ביאור.

איתא במדרש (במדב"ר ז, ב) 'וטבוח טבח והכן', אמר רבי יוחנן ערב שבת היתה ואין 'הכן' אלא לשבת שנאמר (שמות ז, טו, ה) 'יהיה ביום השישי והכינו' וגו', אמר הקב"ה יוסף אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה, חייך שאני משלם לכן בנך שיהא מקריב קרבנו בשבת מה שאין יחיד מקריב וכו', ממה שאמור בענין 'ביום השביעי נשיא לבני אפרים' וגו'.

יש לבאר דאיתא במעגלי צדק (פר' וישב) בשם החתם סופר ביאור מה שהביא יוסף דיבת השבטים ליעקב על אכילתם

אבר מן החי, ע"פ מה שכתב הרמב"ם (מלכים פ"ט ה"א) שלבן נח מותר לאכול אבמה"ח מן העוף ולישראל אסור. שאכלו השבטים אבמה"ח מן העוף כי לשיטתם דינם כבן נח, אבל יוסף סבר שדינם כישראל ואסורים באכילתו.

לפי זה אתי שפיר מה שדוקא יוסף שמר שבת מכל השבטים, כי לבן נח אסור לשבות (סנהדרין נח) ולכן לא שמרו השבטים שבת, אבל יוסף שסבר שדינם כישראל שמר את השבת.

אמנם לפי זה יש לבאר מה שבח הוא כל כך ליוסף על ששמר השבת לשיטתו, הלא כן יש לשבח לכאורה לשבטים שלא שמרו השבת מתוך ששיטתם שהם כבן נח שאסור בשמירת שבת.

יש לבאר שאחר שנחלקו יוסף עם אחיו אם דין ישראל יש להם אם בן נח ולכן הביא דיבתם רעה ליעקב, ומזה נתעוררו לשנאותו ונתגלגל הדבר שמכרוהו. ונמכר כמה פעמים עד שנעשה עבד במקום שפל ועוד נשפל שנתנוהו בבית האסורים. הנה בראות יוסף שבא לשפלות אחר שפלות והכל נתגלגל מתוך שיטתו שדין ישראל יש להם, היה מקום שיחשוב כי אות הוא שאין דרכו רצויה ויש לו לחזור בו משיטתו ולסבור שדין בן נח יש להם.

אמנם יוסף הצדיק כיון שביירר ע"פ הלכה שדין ישראל יש להם לא נתפעל מכל שאירע לו ולא חזר בו, והוסיף לקיים כל המצוות כדן בן ישראל בכל זמן ומצב שהוא. וזהו שבחו וגדולתו ששמר את השבת קודם שניתנה תורה, שהחזיק בשמירתה אף שנשפל מאד על ידי דעתו ודרכו, ועל זה זכה לשכר שהקריב נשיא אפרים קרבנו בשבת.

במגלה עמוקות (רמזי ואתחנן אופן רי"ב) איתא שאנטיוכס גימטריא יוסף, ומורה שעל ידי מסירות נפשו של יוסף לקיים רצונו יתברך נתגברו החשמונאים בעת גזירת היונים, אף שהיו בשפלות עצומה והיה מקום לומר שח"ו עזב ה' את עמו וכבר אינו חפץ בעבודתם, אעפ"כ נתגברו ונתחזקו שלא לוותר על יסודות היהדות שגזרו עליהם היונים.

זהו טעם רמז ימי החנוכה בכתוב 'וטבוח טבח והכן', כי ממנו נלמד ששמר יוסף את השבת, ועל ידי זה היה בחשמונאים כח להתגבר בימי יונים.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

זאת חנוכה – הכרה תמידית בחסדי המקום

זהו טעם בית הלל שהדלקת הנרות בימי החנוכה בדרך מוסיף והולך, כי בכל יום מוסיפים להתבונן בחסד ה' המשפיע לנו מאורו, עד אשר ביום השמיני שלכאורה אין ניכר בו הנס כי כבר קיים השמן מאתמול, מ"מ מתבוננים שהשמן שבידינו הוא מכח הנס שנעשה מאתמול. ובדרך זו יתבונן תמיד שכל השפע שבידו הוא מכח הניסים והחסדים שעשה עמו הבורא יתברך, והכרה זו לא תתעמעם ותיחלש בלבו בהתמדת שפע החסד, אלא אדרבה תתגבר יותר בהתבוננו יותר ויותר בטובותיו של מקום, הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך.

הודאה תמידית מכח אברהם אבינו

זהו ענין אמירת 'על הניסים' על שם הכתוב 'נתת ליראיך נס להתנוסס מפני קושט סלה', ובתרגום 'מן בגלל קושטא דאברהם לעלמין'. 'קושטא דאברהם' מורה על 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך', שבכל טוב וחסד שנשפע עליו מהשם יתברך היה נאמן בפקדונו שלא נטלו לעצמו אלא החזירו כביכול בשלמות לה' יתברך, ועל ידי השפע פירסם אלקותו יתברך שהודיע לכל באי עולם שהבורא יתברך לבד משפיע כל הטוב והחסד.

בדרך זו אומרים 'על הניסים' כמאמר הכתוב 'נתת ליראיך נס להתנוסס', שכאשר עשה הקב"ה עם ישראל נס לא היתה התפעלותם והודאתם רק ביום ראשון. אלא היה הנס להתנוסס שבכל יום שנוסף הנס נרש יותר בלבם גילוי אלוקותו יתברך ונתעצמה דבקתם ושמתם בה' הטוב והמטיב. והוא 'מן בגלל קושטא דאברהם לעלמין', בכח אברהם אבינו שמצאת את לבבו נאמן לפניך.

זאת חנוכה – עיקר תכלית החנוכה

מטעם זה נקרא יום השמיני זאת חנוכה כי הוא עיקר ימי החנוכה, שידע שלא רק בפעם הראשונה והשניה שעושה עמו הבורא יתברך חסד יש לו להודות ליוצרו, אלא אף בעמדו כבר ביום השמיני כאשר כבר אין ניכר הנס ימשיך להתבונן בכל חסד הנשפע עליו מהשם יתברך, ויסיף להכיר ברוממות האל על ידי כל טוב וחסד הנשפע עליו, ולתת שבח והודאה להשם יתברך בכל עת ובכל שעה על חסדו.

איתא בבני יששכר (כסלו, ב, י) שכל ימי החנוכה ויום זאת חנוכה בפרט מסוגלים להמשכת כל הישועות בגשמיות וברוחניות ובפרט לפקידת עקריות בגשמיות וברוחניות. יעזור ה' יתברך שיושפע על כל ישראל כל מחסורם ויהא ברכת ה' היא תעשיר שיתבוננו תמיד שהבורא יתברך משפיע לנו כל השפע.

יעזור השם יתברך שתהא החתימה לטובה ולברכה ובכח סגולת נר חנוכה נזכה שיהא 'ערכתי נר למשיחי', ועל ידי שעוסקים בהכנת בחינת נר המורה על תשוקת השכינה להתייחד עם בעלה, תתייחד אשת נעורים עם דודה באהבה באחוה בשלום וברעות. אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו.

בדרך זו השתמש בשפע הטוב להודיע אמונתו יתברך לבאי עולם – איתן הודיע אמונתך, כדכתיב (כא, לג) 'ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם', עד אשר קרא עליו הכתוב 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך', שלא חסר מעולם בנאמנותו בשפע שהשפיע עליו הבורא יתברך ליטול ממנו מאומה לעצמו, אלא החזיר הכל בנאמנות להשם יתברך.

הודאת יוסף הצדיק בלבב שלם

כן היתה עבודת יוסף הצדיק כדכתיב (מב, נא) 'ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני אלקים את כל עמלי את בית אבי', כאשר מתחלה וישטמו אותו אחיו ומכרוהו לישמעאלים ואח"כ נמכר למדינים ולפוטופר במצרים, ושם העלילו עליו עלילות שפלות עד שנתנוהו בבית האסורים בין אנשים שפלים, ובמפרשים איתא שאף בבוא הזמן אשר קץ שם לחושך ונעשה למשנה למלך שעל פיו ישק כל מצרים, מעולם לא הסיח דעתו מהצער על שנפרד מאביו שלמדו תורה והיתה כל חכמתו הימנו.

אמנם אף על פי כן בעת שעשה עמו הבורא יתברך חסד ונתן לו בנו בכורו התגבר להודות להשם יתברך בשלמות, כי נשני אלקים את כל עמלי ואת בית אבי, שכאלו שכח מכל כאבו והודה להשם יתברך בכל לב בלא שעמלי ובית אבי יעיבו על הטוב שגמל עמו הבורא יתברך. לכן קרא שם הבכור מנשה כי נשני אלקים וגו' אף שלכאורה היה צריך להודות מקודם על 'כי הפרני אלקים בארץ עניי', כי היתה ראשית הודאתו להשם יתברך על הא גופא שיכול לשכוח מכל אשר בא עליו ולהודות בשלמות על חסדי הבורא. כדרך מאמר רביה"ק הרבי ר' ברוך ממעזבוז ז"ע 'על שאנחנו מודים לך ברוך א-ל ההודאות', על זאת שאנחנו יכולים להודות להשם יתברך נודה לשמו.

הלל והודאה אף בהתמדת החסדים

ידועה קושית הראשונים בהא דקבעו שמונת ימי חנוכה, ואחד התירוצים איתא בבית יוסף (א"ח ס"ה ת"ע) שבכל יום בעת ששפכו השמן מהפך למנורה נתמלא מיד הפך ונמצא שמיד ביום הראשון ניכר הנס. ובאחרונים הקשו שלפי זה לא ניכר הנס בלילה השמיני, כי כבר היה בידם שמן שנתמלא בפך בלילה השביעי.

ויש לבאר שעיקר היר"ט ביום שמיני של חנוכה הוא על אשר לא הורגלו בכך שיש בידם שמן ושכחו מה שיהיה ביום הקודם, אלא זכרו והכירו ששמן זה הוא ממה שנתמלא הפך מאתמול בדרך נס מאיתו יתברך.

בדרך זו יתבאר שמדרך העולם בעת שנעשה נס לאדם מתפעל מאד ומודה ביותר להשם יתברך על חסדו, אבל אם נמשך הנס יום אחר יום ונעשה מלומד בניסים, נכנס אצלו הדבר לשגרה וכבר אינו מודה להשם יתברך כהודאתו בתחלה, אמנם האמת שאדרבה בכל יום יש להוסיף עוד בהתבוננות בחסד ה' ולבוא יותר על ידי החסד להכרת כבודו יתברך וגדלו.

איתא באבודרהם (הלכות חנוכה) שאומרים 'על הניסים' בחנוכה על שם הכתוב (תהלים ט, ו) 'נתת ליראיך נס להתנוסס מפני קושט סלה', ובתרגום 'מן בגלל קושטא דאברהם לעלמין'.

תכלית הטוב והחסד להתקרב להשם יתברך

איתא במאור עינים (ליקוטים) תכלית מה שברא הקב"ה את העולם כי מדרך הטוב להיטיב ועל ידי שברא נבראים שהם מקבלים יכול כביכול להשפיע להם טובו וחסדו, וכל השפעת י"ג מדות של רחמים שנקרא בהם השם יתברך הוא על ידי שיש נבראים לקבל שפע הטוב. ותכלית ההטבה היא בגין לאשתמודעא אלקותיה לבני נשא, שעל ידי הטוב הנשפע לאדם יכיר אלקותו יתברך העושה עמו טוב וחסד ודבקות זו היא תכלית הטוב. לכן בכל טובה הנשפעת לאדם צריך להתגלות יותר אלקותו יתברך בלבו, על ידי שיתבונן בגדלות הבורא ובחסדיו וטובותיו עמו, וככל שירבו טובות הבורא עליו יוסף עוד בהתבוננותו ברוממות האל-ל ויבוא יותר להידיק בו יתברך.

על זה כתיב (משלי י, כב) 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', כי פעמים בעת שנשפעים עליו טובות וחסדים גשמיים מתעוררים על ידי זה עיני שכלו כדכתיב (דברים לב, טו) 'וישמן ישורון ויבעט', שמאבד מציאותו ומתמכר לשפע הגשמי ונעשה מחובר רק לחלק החומרי שבו. ובאמת יש להיות היפך זה, שבכל טובה הנשפעת עליו יתבונן בעיקר מי המשפיע עליו טובה זו, הלא הבורא יתברך אשר הוא הטיב הוא מיטיב הוא ייטיב, הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו והכל רק ממנו יתברך.

זהו 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', כי באם רואה רק הלבוש הגשמי שבשפע הוא עצב גדול ל"ע, רק כאשר מתבונן שהשפע הוא ברכת ה' ודבק על ידי בהשם יתברך הרי זו שמחה אמיתית. ובדברים אלו יש להתבונן דבר יום ביומו בכל עת ורגע, בעת שהבורא יתברך משפיע לו חיים ונותן לו כל הצטרכותו – נותן לחם לכל בשר, שלא ישכח אפילו רגע אחד ממי מקבל זאת ובכל חסד קטן הנשפע עליו ובודאי בעת שנשפע עליו חסד גדול יותר וגדול עוד יותר, שיהא פיו מלא שירה כים להודות ולהלל ולשבח לשמו יתברך.

נאמנות אברהם אבינו בהשתמשות בחסדי המקום

כענין זה היה אצל אברהם אבינו ע"ה כדכתיב (נחמיה ט, ח) 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך', כאדם המקבל פקדון ונאמן בו לשמרו כראוי ולהחזירו לבעליו בשלמות, כן היה אברהם אבינו נאמן בכל הטוב והחסד שעשה הקב"ה עמו ועם כל העולם להוסיף על ידי זה בהכרת הבורא ודבקות בו כרצון בעל החסד. כאשר ראה זריחת השמש הבין שהוא בכדי לגלות אלוקותו יתברך על ידי שיכירו בחסדו, וכן בראותו ביציאת הלבנה הבין שתכליתה להוסיף בהכרת אלוקותו יתברך. ובכל פרט ופרט גדול וקטן שעשה עמו הבורא יתברך מעולם לא הביט רק בלבוש הגשמי שהוא היפך הנאמנות בשמירת הפקדון, אלא השתמש בכל השפע לבא יותר לאמונתו יתברך.

ברוכים הבאים לצל
קורתי הדלה, אני מופתע
שהציבור נענה והגיע
בימים אלו בהם מתאספים
כל אחד ומשפחתו הוא,
אות הוא שהמדובר בברי
דעת... האמת שבימי
החנוכה בהם מאירים הבית
מנרות החנוכה, לא יתכן
בית דל, אך בכל אופן על כל
אחד יש להכיר טובה
לחבריו ורעיו שהקדישו
מזמנם בשבילו - שיוכל
להתעלות ולהתרומם באור
הגנוז - אורו של מלך
המשיח.

אספו לי חסידי...

שיחת חברים בדרכי רבותינו

הסעודות שעושים בימי החנוכה - סעודות הרשות הן, כך כתב הרמ"א. אמנם כבר פסקו האחרונים שאם אומרים על השולחן זמירות ותשבחות ועוסקים בדברי תורה, נעשה הסעודה לסעודת מצוה, מה יפית ומה נעמת בנר חנוכה שזוכים אנו להפוך סעודה רגילה לסעודת מצוה, בכל מעגל השנה לא זוכים אנו לעליה של אכילה כעין זו מסעודה לשם תאוזה או למצער לשם שובע - לסעודת מצוה.

וודאי שאנשי מעשה וחסידי ינצלו עד תום הזדמנות זו של העלאת חולין למהות של קדושה, עצם מצוה. וכמאמר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א על מאמר חז"ל 'קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה', שכשכשם שבכל יום טוב נשפע האור על האדם לפי מצוות היום, בסוכות אור החג נשפע בנטילת לולב וישיבה בסוכה, בפסח באכילת מצה וביעור חמץ וכן על זה הדרך, בחנוכה - קבעום ועשאוים ימים טובים - קבעו חז"ל את הארת יום טוב חנוכה - בהלל והודאה, מצוות והשפעת היום היא בהלל והודאה, ואף מצוות נר חנוכה תכליתה היא הלל והודאה.

ברוך מרדכי: בית דל... המשילו משל על חנוכה, למלך רם ונישא שהיה לו חבר וותיק בכפר נידח וקטן, ויהי היום וישלח לו המלך איגרת שברצונו להגיע לביתו לראות פניו, כמובן שהאיש החל מתכונן בקדחתנות, מצחצח את ביתו וקונה רהיטים חדשים, ולכבוד בא המלך אף התאמץ ונסע העירה לקנות 'נברשת' חדשה ומפוארת.

בהגיע היום בו המלך מגיע אליו, והנה הוא רואה את שיירת המלך מגיעה, הוד והדר תשווה עליו וממרחק גדול מביתו כבר יורד המלך מהכרכרה ועשרות משרתים עומדים מסודרים בשתי שורות כשכל אחד מחזיק בידו נברשת מפוארת פי כמה ממה שקנה הוא, להאיר למלכם את הדרך, האיש התבייש מאד ואף רץ להוריד את הנברשת שקנה, בזיון הוא למלך נברשת כה קטנה ופשוטה, אדהכי והכי כבר נכנס המלך לביתו ולא הספיק להורידה.

המלך נכנס הביתה וכל משרתיו מאירים לו בנברשות הגדולות, אך המלך בראותו את הנברשת שקנה עברו ידידו צווה לכל משרתיו 'כבו את הנרות! ברצוני להנות רק מאורו של ידידי!' והנמשל מובן, הקב"ה - אורו של עולם איננו צריך לאור שלנו, אך כשמגיע חנוכה, כשבני ישראל מאירים את העולם הזה המרוחק כל כך באור הנרות, יורד כביכול השי"ת לתוך החושך ואפילת עולם הזה, מוותר על הארת עולמות העליונים; וכעת מתענג הוא על אור הנרות הקטנים המאירים בליבות בני ישראל.

אפרים: דברי תורה בודדים נשתיירו בידינו מרבינו אהרן הגדול מקארלין ז"ע, אחד מהם הוא על הפסוק 'ארומוק ה' כי דליתני', מביאו הרה"ק מקאז'ניץ בספרו 'עבודת ישראל' וז"ל: שמעתי בשם החסיד מוה"ר א מקארלין כי כאשר ירצה להרים הבנין, צריך להרים מהיסוד דלמטה, דאי יתחיל מלמעלה הרי ירס הבנין וישאר התחתון למטה, ולזה אמר דוד אני יכול להרים את הבנין של הבית מפני שאני דליתני - ולית מסכנא כהאי דל ואני למטה מאד.

אהרן יוסף: הדברים נוראים. כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בדברות קדשו בליל א' אמר בתוך הדברים. כי החידוש של נס חנוכה היה שבעת הצרה אפילו לא יכלו בני ישראל להתפלל כראוי לפני השי"ת מחמת המציק, קרבנות לא היו, וקול התורה ברבים נדם משך למעלה מחמישים שנה! אך חשמונאי ובניו לא הרימו ידים, ידעו הם נאמנה כי דווקא ממקום זה של דלות, שפלות שאין למטה הימנה - בית המקדש בנוי על מכוננו, ושכינה הק' שוכנת בתוכה נכלמת וכאובה על נטישת בני ישראל את משכנה, דייקא ממקום כזה נוכל להרים את קרן בני ישראל למעלה למעלה.

חנוך הענין: ראיתי לאחרונה סיפור נפלא על אחד מבני דורנו שזכה לראות בתוך עומק החושך את הארת השי"ת על עבדיו. המדובר הוא בהרב שלום מרדכי רובשקין - האיש שזכה לקדש שם שמים בעומק בור הכלא האמריקאי למעלה משמונה שנים, מספר רבי שלום מרדכי: היה זה בשנת תש"ע - השנה הראשונה בה הושלך לכלא, והנה

ממשמש לבוא נר ראשון של חנוכה ואני אנה אני בא מצער, את התא הצר בה אני שוכן חולקים גוים מהזן הגרוע ביותר רוצחים ופושעים חמורים, ואם אדליק נרות חנוכה בתאי - לא אצא חי משם.

ממשיך ר' שלום מרדכי - תינתי את צרכי בפני אחד הסוהרים והלה חזר לאחר זמן עם תשובה שהנהלת הכלא אישרה לי חדר סגור במיוחד בה אוכל לשהות חצי שעה בכדי להדליק נרות חנוכה ומיד אשוב

לתאי. כך היה, הגיע נר ראשון של חנוכה בא אלי סוהר מגושם ולוקח אותי ומכניס אותי לחדר קטן נועל אותי מבחוץ - בעוד חצי שעה אבוא לקחת אותך - מפטיר הוא לעומתי, שוין, כל הנצרך להדלקה יש בידי ואני מתכונן להדליק, אך דא עקא, בקצה החדר ישנו בית הכבוד ללא מחיצה או דלת, ועל פי הלכה אסור לומר דבר שבקדושה במקום זה.

אני חושב לעצמי - מתאר ר' שלום מרדכי - בשעת הדחק יש על מי לסמוך ועוד אי אלו סיבות ותירוצים, אך לבסוף אזור עוז 'הלא חנוכה היום! הנהגה של למעלה מדרך הטבע! בא ננסה!' מתחיל לדפוק על הדלת מבפנים דקה ועוד דקה, אך אף אחד לא מגיב, כעבור מספר דקות מגיע הסוהר הנכרי ושואל אותי למבוקשי ואין אומר העולם 'זיי זיי מסביר פאר א גוי א ברטנורא - לך תסביר לגוי פירוש ברטנורא...'

הסוהר הגוי כמובן לא מבין, ולאחר התעקשות מצדי הוא קורא למנהל הכלא, המנהל שכבר ראה דבר או שתיים בחייו מבין מיד את המצב ולתדהמתי אומר לי 'בא תדליק את הנרות אצלי במשרד... ואני חושב לעצמי - אם כבר קרה נס אחד למה שלא יקרה עוד נס?! ואומר למנהל 'אדוני, רב חסד הנך ותודה על האפשרות שאתה נותן לי לקיים את מצוות דתי בשלמות, אם יורשה לי לבקש, אמנם לפי ההלכה די בשהות של חצי שעה ליד הנרות, אך רבותי נהגו לשבת לכה"פ חמישים דקות ליד הנרות, האם ינתן לי גם את זאת?'

המנהל מסתכל עליו - מספר ר' שלום מרדכי - ובלבי כבר עולות מחשבות חרטה על ה'חוצפה', - רובשקין! - אומר המנהל - כמה זמן אתה יושב בביתך על יד הנרות? - לכה"פ שעתים ומחצה אני עונה - אם כן תשב גם כאן שלוש שעות על יד הנרות!

ראש החבורה: אכן, סיפור נפלא ומרגש ואות היא לכל יחיד כי השי"ת שומע תפלתו ומאיר לו אפילו בבור הכלא, אך לא צריך להגיע לכגון דא, כל יהודי שצר לו, איש אשר מעיק עליו ענין כל דהו אם פרנסה, אם רפואה, אם בנים תלמידי חכמים, בכל מצב מאיר השי"ת בימים אלו, ואם נמשיך את המשל שהמשיל ר' ברוך מרדכי הרי שכשהמלך בא לבית חברו ורואה את האהבה שאוהב אותו חברו האם יחשוך ממנו כל טוב? האם ימנע מלהעניק כל מה שמבקש?!

ברוך מרדכי: אך עלינו לא להיות טפשים, לא להתפתות לבקש עבור 'פכים קטנים' אלא לבקש להיות תמיד בהיכל המלך, לא לישאר מרוחקים כאותו ידיד שנשאר מרוחק, אלא רבש"ע - באת לגני, מתעוררת אהבתך בבתינו, קח אתה אלינו אל ביתך, ברכנו באור פניך, שלא נישאר שקועים בבוך וחשכות עולם הזה!

שלמה חיים: כ"ק מרן אדמו"ר מוהר"י ז"ע שבימים אלו חל יומא דהילולא קדישא דיליה, האיר באמריו על אור החשמל והגו שהומצא בימים ההם - תרע"ב, אור החשמל מאיר את אור הלילה כשמש בצהריים וכשנמצאים בחדר מואר לא ניכר החילוק אם יום

או לילה, ואות וסימן הוא להתגברות והתקרבות אורו של מלך המשיח - והיה לעת ערב יהיה אור, על אותו משקל ניתן לומר על אור נרות החנוכה שמאירים בלב כל אחד ואחד ואם לעת ערב הוא אור, בעומק ותחילת הלילה - זמן שליטת הקליפות, יכול להאיר אור שכזה - וודאי ממשמשים ובאים פעמי משיחא!

אפרים: מה נמתקו לשונו של הרה"ק בעל ה'בית אהרן' מקארלין במכתב קודש 'לילה כיום יאיר מאור פני המנורה' - לילה כיום יאיר, שלימות הבריאה! תכלית כל המעשים! עולם הזה החשוך והמוסתר כל כך מאורו יתברך מאיר כביום!

כ"ק מרן אדמו"ר הצעיר מקשה על שאנו אומרים ב'על הניסים' והדליקו נרות בחצרות קדש, מדוע כתוב 'בחצרות' הלא המנורה עמדה בתוך ההיכל, אמת שכבר אמרו כמה מגדולי האחרונים שהמנורה עמדה בחצר כידוע, אך בפשטות לא היה כן, מדוע כתיב אפוא בחצרות קדש, ותיירץ רבינו הצעיר שבזוה"ק איתא עה"פ אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך - היכלך הוא אתר חכמה בינה, ביתך הוא חסד גבורה תפארת, חצריך הוא נצח הוד יסוד, ובחנוכה הלא נתקן נצח והוד.

אשלים את דבריך המאירים אומר חנוך העניך: הגיעו החשמונאים לאחר כל כך הרבה תלאות, אל גולת הכותרת - חידוש עבודת בית המקדש, והנה כשמגיעים לעיקר הנקודה - הדלקת הנרות שעדות ואות היא לישראל שהשכינה שורה בתוכם, כאן נכשלים הם, אין שמן, אין הארת חכמה, אין נר מערבי, יכול היה לצוץ בהם מחשבה, הלא כלל ישראל כה נמוך ומרוחק מהשי"ת, רוב העם עדיין נוהים אחרי היוונים רח"ל, ורק אנחנו - מעט שבמעט עדיין נותרנו נאמנים להשי"ת, אולי לא חפץ בהשראת שכינתו על כלל ישראל!?

אך לא, החשמונאים התחזקו והתאמצו, לא הביטו ימין ושמאל כי אני ה' השוכן איתם - בתוך טומאתם, השי"ת חפץ בעמו ישראל ובהשראת שכינתו בכל מצב! כך האמינו

והרגישו בכל נימי נפשם! מכח אמונה זו חדשו הם את עבודת המנורה והדליקו את הנרות - על אף שעדיין היו בבחינת חצר - לא הצליחו להאיר את כל קומת בני ישראל בכל עשר הספירות לאביהם שבשמים, אלא רק בבחינות הנמוכות, חידשו את העבודה הכללית של כלל ישראל בבית המקדש, ועדיין לא עלה בידם להדליק את שלהבות ליבות בני ישראל לאביהם שבשמים.

אפרים: אמונה בהירה זו היא שהאירה את תיקון נצח והוד, תיקון הוד שהעולם כולו חיכה לו מעת נתקע ירך יעקב כמבואר באר"י ז"ל, נעשה על ידי התחזקות ודביקות בהשי"ת אף במצבים הכי הכי נמוכים של כלל ישראל, לרגע אחד לא עלתה בליבם המחשבה שמא אין השי"ת חפץ בעבודתם, וזוה נעשה חנוכה, לכן קבעו ועשו ימים טובים רק לשנה אחרת, כי רק אז הבינו כלל ישראל את גודל האהבה, רק אז לאחר שנה שלמה שהכל מאיר כדבעי הבינו למפרע את עומק החשכות ועד היכן אהבת השי"ת לבניו אהוביו מגיע.

אהרן יוסף: נר חנוכה מצוה חביבה עד מאד! כותב הרמב"ם - 'חביבות, חביבות' הכריז מרן הס"ק מלעכוויטש - שיא דביקות האדם בבוראו היא החביבות בעשיית המצווה, וע"ז פסק הרמב"ם מצוה 'חביבה' היא היינו שכל אדם זוכה במצווה זו לחביבות בעשיית המצוות, כי כמו שאמר ר' אפרים מצוה זו נתן לנו השי"ת מאהבתו אותנו, בראותו את גודל התשוקה - אפילו של כמה בודדים מבני ישראל לעבודתו.

ראש החבורה: דברים נפלאים נשנו כאן. רוצה השי"ת בעמו בכל מצב ובכל זמן ובנס החנוכה ראינו זאת בחוש ובמציאות. על כן מאיר הוא אפילו בלילה, ואף בסוף ימי הגלות בעקבתא דמשיחא מאיר אור זה כבימי המקדש, מחביבות זו ניקח לעבודתנו בכל ימות השנה ויהיה בידינו כח לעמוד בנסיונות ופיתויי יצר הרע, שאף שאנו בבחינת חצר, מרוחקים מהשי"ת עדיין עבודתנו יקרה וחשובה בעיניו ית'.

א ליכטיגן חנוכה.

כי חג ה' לנו

קריאת הקודש לחוג יחד יום זאת חנוכה

היום בלילה הוא יום זאת חנוכה שבספה"ק איתא שהוא זמן גמר החותם מהימים הק', וכבר אמרנו מה דאיתא מהרה"ק **מראוואדאוו** בדברי חז"ל (עירובין יח): אמרה יונה יהיו מזונותי מרורים כזית שתהא החתימה בימי החנוכה הנרמזים בזית **בידי הקב"ה** שמשפיל עצמו לכל איש יהודי בכל מצב שהוא. **ואל יהיו מתוקין כדבש** שלא תהא החתימה בחודש תשרי הנרמז בדבש, שאזי הוא **בידי בשר ודם** לפי מעשיו.

וכאשר אמרו חז"ל (מסכת סופרים כ, ה) 'מה יפית' במזוזה **'ומה נעמת' בנר חנוכה**, ודאי החתימה בחנוכה בדרך מתיקות ונעימות גדולה.

רצוני לעורר ולהנהיג שיום **זאת חנוכה היא אצלנו כיום טוב** הן לאלו הדורים כאן והן לדורים מחוץ לעיר, כפי שיו"ט מתחיל במנחה בערב החג **כך יתאספו כבר יחד למנחה בערב זאת חנוכה** ויתכוננו כראוי לתפלת ערבית, ואח"כ יתפללו ערבית וידליקו נר חנוכה.

למחרת יתאספו יחד לתפלת שחרית וילמדו בביהמ"ד מספר שעות, בפרט שיש ישיבות שאין לומדים בזאת חנוכה ויש גם אברכים שלומדים בישיבות, ופעמים נעשה על ידי זה מצב שלא די שאין היום נראה כראוי לזאת חנוכה אלא נראה עוד פחות מיום רגיל, אמנם מי שיש לו חברותא בכולל אינו צריך ללמוד כאן אבל אם יכול יביא את החברותא לכאן. ואחר שילמדו מספר שעות ילכו הביתה לנוח מעט וישבו לתפלת מנחה ולעריכת השלחן. ואף אלו העוסקים בפרנסתם צריכים לדעת שיום זה אינו ככל יום.

זכרוני בילדותי היו ימי חול המועד ימי עבודה רגילים, יהודים - אפילו חסידים היו מורידים את השטר"מל אחר התפלה והולכים לעבודה וכל החנויות היו פתוחות כמעט כיום רגיל. זכור לטוב הרב לנדא זצ"ל אב"ד בני ברק שעמל שיסגרו את החנויות בחוה"מ, וב"ה **שבעשרות שנים האחרונות השתנה המצב לגמרי**, עד שכיום יודע כל אחד שחוה"מ הוא יו"ט - ללא הבדל במה עובדים.

יש לראות שיום זאת חנוכה היא אצלנו כעין זה, **יום שמוקדש לתורה ותפלה ובקשת רחמים** כל אחד יבקש מה שנצרך באופן פרטי ומה שנצרך לכלל, **אם יצליחו לייסד ענין זה יהא זה דבר גדול מאד**. ויעזור השם יתברך שיהא ותטיב לנו החתימה.

שיר של פגעים

מנהג אמירתו בחנוכה ותהלוכות העבודה הרמוזות בו

סגולתו לסלק החיצונים

הנה המנהג אצל החסידים ההולכים בתורת מרן הבעש"ט הק' ז"ע לומר ז' פעמים 'ויהי נועם' אחר הדלקת נר חנוכה, ומנהג זה נתייחס ממרן הבעש"ט הק' ז"ע (כמובא בסידור האריז"ל לר"ש מראשקוב בסדר הדלקת נר חנוכה). ונראה לומר זה דהנה מצינו במדרש (במ"ד יב, ט) דמשה רבינו ע"ה אמר פסוק זה בעת שנגמר בנין המשכן. והענין בזה הוא, כי פסוק זה והמזמור 'יושב בסתר' מסוגלים לגרש הקלי' והחיצונים שלא יתאחזו בקדושה (עי' שבועות טו). לכך בבנין המשכן, מצד רוב הקדושה שנשפע אז, אמר משה הפסוק הזה כדי שלא ינקו החיצונים מן הקדושה.

כמו כן בנר חנוכה שמצוותה למטה מעשרה (שבת כא); שבאמת למטה מעשרה אינו מקום קדושה כי מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה (סוכה ה), אך על ידי חנוכה יכול להאיר גם למקומות הנמוכים והשפלים, וכדי שלא יתאחזו ויניקו החיצונים מהקדושה לזה צריך לומר 'ויהי נועם'. ומה שאומרים ז' פעמים, היינו משום דבתורה הק' כל שביעי הוא קדוש, יום השביעי, שנה השביעית וחודש השביעי כידוע (עי' ויק"ר כט, יא).

אמנם בהדלקת הנרות חנוכה בערב שבת קדש אין אומרים 'ויהי נועם', כיון שההדלקה היא סמוכה לליל שבת קדש שאז כל דינין מתעברין מינה (וזה"ק תרומה קלה); ונבטלים כל הקליפות והחיצונים אין צריך לומר אז 'ויהי נועם'. ונמצא שבו' ימים אנו אומרים מ"ט פעמים 'ויהי נועם' כנגד מ"ט ימי הספירה, שאז כל הכוונות המה לצאת מעמקי הקליפות ולהתדבק בקדושה, וכמו כן בימים אלו צריך לעשות גדר וגבול לקדושה שלא ינקו ממנו החיצונים ח"ו, אך בשבת אין צריך לזה.

מרן אדמו"ר מוהר"ר ז"ע (נר חנוכה תרע"ח)

ישוב הדעת המעלה הגדולה שבחסידות

'יושב בסתר עליון' (תהלים צא, א), מי שהוא תמיד בישוב הדעת, יוכל להיות בסתר עליון. ישוב הדעת איז די גרעסטע 'חסידות', ישוב הדעת איז העכער פון אלע 'חסידות' [- ישוב הדעת היא המעלה הגדולה שב'חסידות'].

מרן הק"ק מלעכוויטש ז"ע

להתבונן ולהתיישב שהשי"ת נמצא בכל ההסתרות

אמר אחר הדלקת הנרות, 'יושב בסתר עליון' (תהלים צא, א), מי שיודע ומאמין, וזה 'יושב', פירוש מתיישב בדעתו

בישוב ודעת שהשם יתברך נמצא בכל דבר בהסתרה, היינו בכל ההסתרות נמצא העליון והשגחתו בכל פרט ופרט בהסתר גדול, ומי שיושב ומתיישב בזה הוא 'בצל שד-י תלונן', ודפח"ח.

תורה לשמה מגני ומצלי בכל זמן

עוד אמר, דאיתא בחז"ל (סוטה כא). הלומד תורה לשמה הן בעידנא דעסיק בה, הן בעידנא דלא עסיק בה מגני ומצלי, פירוש זכות התורה מגן עליו ומציל אותו, וזה הפירוש 'אמר לה' (שם פסוק ב), פירוש שלומד לשמה, אז 'מחסי ומצודתי אלקי אבטח בו', 'מחסי' פירוש מגני, 'ומצודתי' מצלי, ודפח"ח.

אמרי יעקב (ליל א' דחנוכה תרע"ח)

הבוטח בה' יכול להחזיק במדרגותיו

עוד אמר, דאיתא בספרים הקדושים בשם התולדות (פר' משפטים אות א) ששמע מהבעש"ט הקדוש, כשהקדוש ברוך הוא רוצה להעניש את האדם, לוקח ממנו מדת הבטחון וממילא נופל חס ושלום ממדרגתו בכל עניינו. וזהו הפירוש מהפסוק (תהלים צא, ב) 'אמר לה' מחסי ומצודתי אלקי אבטח בו', אימתי ה' מחסי ומצודתי, כל זמן שהוא 'אלקי אבטח בו', ודפח"ח.

אמרי יעקב (מוצאי שבת חנוכה תרע"ח)

השי"ת מסייע לאדם להסיר לב האדם מקרביו

אחר הדלקת נר חנוכה אמר, 'על כפים ישאונך פן תגוף באבן רגלך' (תהלים צא, יב), איתא בגמרא (תענית ח). אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו כמו שכתוב (איכה ג, מא) 'נשא לבבנו אל כפים אל א-ל בשמים', ואיתא בחז"ל (אסתר' ג, י) צדיקים לבם מסור בידם, מכאן מוכח שהפירוש משים נפשו בכפו, נפש הוא רצון כמו שכתוב (בראשית כ, ח) 'אם יש את נפשכם', והפירוש ששולט על רצונו, מושל על יצרו ואין יצרו מושל עליו.

ואיתא בחז"ל (סוכה נב). יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו לא יכול לו, ולכן צריכין סייעתא דשמיא להיות משים נפשו בכפו, לקיים הפסוק 'נשא לבבנו אל כפים'. וזה טעם הפסוק 'על כפים ישאונך', היינו שהשם יתברך יעזור לך בזה. 'פן תגוף באבן רגלך', היצר הרע נקרא אבן (סוכה נב), כמו שכתוב (יחזקאל לו, כ) 'והסרתי לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר', ודפח"ח.

אמרי יעקב (ליל א' דחנוכה תרע"ח)

יצאית יוסף מבית האסורים בשלמות הטהרה

בנוסח 'ועל הניסים' מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים וכו', והקשו המפרשים בשלמה גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים הוא נס, אבל מה ענין ההודאה על מה שהיה טמאים ביד טהורים.

יש לבאר כיון שהיה כל ענין הנצחון על היונים כדי שיחנכו עבודת בית המקדש בטהרה, לכך היה הנצחון דייקא ביד טהורים, כדי שאף כל ההכנה לחנוכה ביה"מ"ק תהא מתחלתה בשלמות הטהרה.

בדרך זו יש לבאר מה דאיתא במדרש (ב"ר פט, ג) 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו' זה יוסף, ולא פנה

רבוה"ק מבטלים כוחות המתנגדים לקדושה

רביה"ק הר"ש מקארלין ז"ע הי"ד דרכו היה להתפלל בחדר מיוחד סמוך לביהמ"ד, ותלמידו מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע היה מתפלל עם הציבור. עובדא הוי, פעם אחת כשהגיעו לפסוק 'על שחל ופתן תדרוך תרמוס כפיר ותנין' רקע מרן הס"ק ברגליו וצעק 'תדרוך', מיד יצא רבינו הק' מחדרו ורץ אליו לסייעו, רקע אף הוא ברגלו וצעק 'תרמוס'. כה עמדו משך שעה ומחצה כשהם רוקעים ברגליהם, זה צועק 'תדרוך' וזה 'תרמוס'. הנוכחים כולם ראו בחוש ששניהם אינם בזה העולם. לאחר מכן נראתה שורת טפות דם בין שני הצדיקים [נ"א: מצאו במקום טיפות דם שנטפו מגרונם].

זכות צום קול וממון השי"ת חושק באדם ומפלטוהו

בשבת קודש בבוקר אחר קידוש אמר, 'ויהי מקץ, מק"ץ ר"ת צום קול ממון, זה ג' דברים שהעולם עומד עליהם, על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח (אבות פ"א מ"ב). קול זה תורה כמאמר חז"ל (ב"ר סה, ט) על פסוק (כו, כב) 'הקול קול יעקב', כל זמן שקולו של יעקב נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. צום זה עבודה. ממון זה גמ"ח. ואמרו חז"ל (מגילה י) כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער, וזה הפירוש ויהי, אם יש חס ושלום איזה צער, העצה לזה מק"ץ, צו"ם קו"ל ממון, כמו שאנו אומרים ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה.

אחר כך אמר צו"ם קו"ל ממון גימטריא ת"ח, גימטריא חש"ק, וזה טעם 'כי בי חש"ק ואפלטוהו' (תהלים צא, יד). ודיבר בזה הרבה דברי חכמה ומוסר, עד כי נשבר לבבות השומעים, והרבה מאנ"ש זלגו עיניהם דמעות מדבריו ומרוב אהבה אליו, ודפח"ח וש"י מד"ג.

אמרי יעקב (שבת חנוכה תרע"ח)

הלומד תורה לשמה יזכה לגאולה

עוד אמר, איתא בחז"ל (סנהדרין סט): כל הלומד תורה לשמה מביא גאולה לעולם, ודרשו חז"ל (שבת סג. ע"ש ברש"י) על פסוק (משלי ג, יז) 'אורך ימים בימינה', למימינים בה פירוש לשמה, 'בשמאלה עשר וכבוד', היינו שלא לשמה. וזה פירוש הפסוק (תהלים צא, טז) 'אורך ימים אשביעהו', היינו שילמוד תורה לשמה יזכה לגאולה, וזה 'ואראהו בישועתי', ודפח"ח.

אמרי יעקב (זאת חנוכה תרע"ח)

אל רהבים' על ידי שאמר לשר המשקים 'זכרתי והזכרתני' נתוסף לו שתי שנים. ובספ"ק איתא שבאמת היה יוסף שלם בבטחונו בהשם יתברך כמשמעות תחלת דברי המדרש והוא דנתוסף לו שתי שנים הוא מטעם אחר כפי שביארו בכמה אופנים.

ולפי הנ"ל יש לבאר דאיתא ברש"י עה"פ (מא, יב) 'ושם אתנו נער עברי עבד' וגו', ארורים הרשעים שאין טובתם שלמה שמזכירו בלשון בזיון. וכיון שהיה שר המשקים רשע, היה זה פגם כלשהו ביוסף הצדיק באם היתה יציאתו מבית האסורים על ידו. לכך נתוסף לו שתי שנים שלא יצא על ידי זכירת שר המשקים כי אם בנס מאיתו יתברך בשלמות הקדושה והטהרה.

מתוך ליל שבת מקץ - חנוכה תשע"ה

ברכת המזון בשבת ר"ח וחנוכה

בגמרא (ברכות נא). א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ראשונים שאלו שמאל מהו שתייע לימין [להחזיק כוס של ברכה]. ובתוס' (ד"ה שמאל) כתוב בחד תירוצא דמיירי בראש חודש טבת שחל להיות בשבת שהוא בחנוכה וצריך להאריך בברכת המזון.

הנראה מזה שעבודה מיוחדת יש בברכת המזון זו שיש בה ג' הזכרות ולכן מאריכים בה, כי אלמלא כן אין זו טרחה כ"כ להחזיק הכוס מעט יותר באמירת ג' הזכרות.

סעודת צפרא דשבתא - שבת חנוכה ור"ח תשפ"ב

גדר מהדרין מן המהדרין בנר חנוכה

שיעור כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לפני תלמידי ישיבתנו הק' באחד השנים

[מרשימות השומעים]

שיטת המשנה ברורה במי שיש

לז' ב' נרות ביום השלישי

אמנם המשנה ברורה כתב (סי' תרע"א ס"ק ד') בשם החיי אדם שאם יש לו ביום השלישי רק שתי נרות ידליק נר אחד ולא שתי נרות, ולא נחית לחלק בזה בין דברי התוס' להרמב"ם. ומשמע מדבריו שגם להרמב"ם והרמב"א כמנהגו צריך להדליק נר אחד אם אין לו שתיים.

ואולי אפשר ליישב שס"ל להמ"ב דגם לשיטת הרמב"ם יש ענין לעשות היכר בימים, וכמו שאמרנו קודם שגם לשון מעלין בקודש מודה להיכר הימים, ורק באופן של המהדרין מן המהדרין סובר הרמב"ם דכיון שהאדם עושה המצוה כתיקונה ומוסיף בכל לילה נר, עדיף שכ"א מבני הבית יעשה כן, וגם אם בני הרחוב יחשבו שמדובר באנשי בית מרובים – מ"מ הוא עשה המצוה כתיקונה.

והביאור הוא כי במצות נר חנוכה יש שני חלקים, יש את עצם המצוה ויש פרסומי ניסא. ואם צריך להחליט אם עדיף לוותר על עצם המצוה שתהיה כתקונה כמהדרין מן המהדרין או הפרסומי ניסא – עדיף שיהיו כלם מהדרין מן המהדרין, אפי' שע"ז יחסר מעט מפרסום הנס כי בני הר"ד יסברו שכך יש בני אדם בבית ולא ידעו על שינוי הימים.

וכמו שמצינו שהתקנה היתה להדליק על פתח בית מבחוץ ובשעת הסכנה יכול להדליק בביתו אפי' שמפסיד את פרסומי ניסא, לא מפסיד את עיקר המצוה, ואפי' אם הוא לבד בבית שאין פרסומי ניסא בכלל ידליק בברכה וכמ"ש בשער הציון [תרע"א ס"ק י"ז] בשם חמד משה, כי הפרסום הוא לעצמו.

א"כ ביום השלישי אם אין לו רק שתי נרות ואם ידליק שתי נרות יפסיד לעצמו שנראה שהיום יום שני, עדיף להדליק נר אחד שלפחות יודעים שאין הוא מהמהדרין, מאשר להדליק שתי נרות שמקלקל את מס' הלילה שנמצאים בו.

אמנם עדיין מקום יש לבעל דין לחלוק ולומר כיון שממילא אין היכר של מס' הימים אין נ"מ אם מקלקל או לא. וצ"ע.

העיקר [ולמרות שבלשון הגמ' משמע כהרמב"ם שהמהמה"מ מוסיפין על המהדרין]. כי היה קשה להתוס' איפה מצינו דין של מעלין בקודש שצריך להוסיף בהמצוה, וכי ביום ב' של סוכות צריך ליקח שני אתרוגים להיות מעלים בקודש. אלא ע"כ שעיקר הטעם לעשות שינוי כנגד הימים לכו"ע, רק הספק אם היוצאים עדיף או הנכנסים, ועל זה בא טעמיהו דב"ה שמעלין בקודש, שאם כבר עושים שינוי בכל לילה עדיף לעשות באופן של מעלין בקודש, אבל אם בגלל מעלין בקודש נפסיד את ההיכר שמשנים בכל לילה כי יחשבו שבני הבית מרובים הרי הפסדנו את העיקר.

העומד ביום החמישי ויש לו רק

ארבע נרות ידליקם לכו"ע

ולפי זה יהיה נפקא מינה ביום החמישי אם יש לו ארבע נרות שאז לא יוכל להיות מעלין בקודש, אזי לפי הרמב"ם ידליקו ארבע כנתבאר שלא יוריד מאתמול. אמנם גם לפי התוס' שצריך להכיר את מס' הימים מ"מ בלילה הזה החמישי ידליק ארבע – כי אם מדליק אחד אין לו היכר בכלל למספר הימים, ואם ידליק ארבע יהיה לו לפחות את מספר הימים הנכנסים כשיטת ב"ש שביום החמישי מדליק ארבע. וכמבואר שבין ב"ש ובין ב"ה שניהם סוברים שהמהדרין עושין שינוי לפי מספר הימים ורק השאלה מה עדיף, א"כ במקרה כזה שא"א לעשות שינוי כב"ה, לכה"פ יעשה שינוי כב"ש וידליק ארבע.

ולפי זה הלכה למעשה ביום השלישי אם יש לו שתי נרות, לפי הרמב"ם ידליק שתיים שלא יוריד מאתמול ולפי התוס' ידליק אחד כי אין היכר של ימים היוצאים.

וביום החמישי אם יש לו ארבע נרות, בין להתוס' ובין להרמב"ם ידליק ארבע. להרמב"ם שלא יוריד מאתמול, ולהתוס' כי יש לו את מע' לת הימים הנכנסים כדברי ב"ש.

בגמרא (שבת כא:) ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמנה מכאן ואילך פוחת והולך, וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך. אמר עולא פליגי בה תרי אמוראי במערבא ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבידא, חד אמר טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין, וחד אמר טעמא דב"ש כנגד פרי החג וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורדין.

מחלוקת הרמב"ם והתוס' בגדר

מהדרין מן המהדרין

ובתוס' (ד"ה והמהדרין) כתבו נראה לר"י דב"ש וב"ה לא קיימי אלא אנר איש וביתו, שכן יש יותר הידור דאיכא היכרא כשמוסיף והולך או מחסר שהוא כנגד ימים הנכנסים או היוצאים. אבל אם עושה נר לכל אחד אפי' יוסיף מכאן ואילך ליכא היכרא, שיסברו שכך יש בני אדם בבית. וכן פסק המחבר בשו"ע (סי' תרע"א) שגם אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר רק מוסיף והולך אחד לכל בני הבית, והרמב"א פסק כהרמב"ם (חנוכה פ"ד, ה"ב) שגם כל אחד מבני הבית מוסיף והולך.

וסברת הרמב"ם נראה לכאורה כי כן הוא פשוט לשון הגמרא, שהמהדרין מן המהדרין הם תוספת על המהדרין ולא במקום המהדרין.

ובביאור הגר"א כתב שנראה שהרמב"ם סובר כטעם השני בגמ' שסברת ב"ה משום מעלין בקודש, וממילא אין ענין לעשות היכר לימים היוצאים ולא קשה עליו קושית התוס'.

נפק"מ לדינא בין שני הטעמים אליבא דב"ה

ובבית הלוי (עה"ת - לחנוכה) כתב נפקא מינה לדינא בין שני הטעמים בגמ' מלבד מחלוקת התוס' והרמב"ם, במי שיש לו ביום השלישי שתי נרות בלבד. כי לפי הטעם של היכר ימים היוצאים יש לו להדליק רק נר אחד כי אם ידליק שתיים נראה שהיום היום השני, אבל לפי הטעם של מעלין בקודש ואין מורדין – א"כ גם אם אינו יכול להיות מהמעלין בקודש כי אין לו נר שלישי, לכל הפחות לא יהיה מהמורדין וידליק שתי נרות כדאתמול.

ולכאורה לפי זה התוס' שחוששים שלא יכירו מספר הימים ויחשבו שכך יש בני הבית, סבירא להו כהטעם של ימים היוצאים ולא של מעלין בקודש.

אכן כתב בבית הלוי שהתוס' יכולים לסבור כשני הטעמים, ורק אינם סוברים כהרמב"ם שמעלין בקודש הוא

סימן לבנים

עוברות וסיפורים על ימי החנוכה מרבוה"ק מלעכוויטש קוירינבו ז"ע

פעם היסב מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע לסעודה ביום שישי עש"ק חנוכה, וביקש מהמשמש שיביא יין אל השולחן, כשגמר את היין צוה להביא עוד ועוד. ואמר, כתיב (מג, לד) 'ישתו וישכרו עמו', עם מדתו של יוסף הצדיק.

הרה"ק ר' יחיאל ממוש ז"ע היה חולה קודם הסתלקותו ולא הלך לשום ברית מילה מחמת חולשתו, אך סמוך לפטירתו בימי חנוכה בראש חודש טבת היה 'ברית מילה', ואמר שברצונו לילך על הברית, והלכו עמו הרבה אנשים שכן היה לפלא בעיניהם. בהליכתו אמר ר' יחיאל שהולך לברית כי כשבאה נשמה חדשה בעולם אפשר לשמוע ממנה מה נשמע. כשחזר מהברית אמר, שתיבת רח"ם הוא ר"ת ראש חודש, חנוכה, מילה, ולכן הלך על הברית מאחר שצריך לרחמים.